

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра педагогічної та вікової психології

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Івритюк С. В. С.В.Івритюк

Протокол № 2 від «16» жовтня 2019 р.

№15516102019

ПРОГРАМА

вибіркової навчальної дисципліни

Психологія вищої школи

підготовки *магістра*

спеціальності *011 Педагогіка*

освітньо-професійної програми (спеціалізації) *Педагогіка вищої школи*

Програма вибіркової навчальної дисципліни Психологія вищої школи підготовки магістра, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, за освітньо-професійною програмою Педагогіка вищої школи.

Розробник: Мудрак Ігор Аркадійович, доцент кафедри педагогічної та вікової психології, кандидат психологічних наук

Рецензент: Мельник А.П., доцент кафедри практичної та клінічної психології, кандидат психологічних наук, доцент

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри педагогічної та вікової психології
протокол № 1 від 30 вересня 2019 р.

Завідувач кафедри (Гошовський Я.О.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету психології та соціології
протокол № 1 від 04.09. 2019 р.

Голова науково-методичної комісії факультету (Іванашко О.Є)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Освіта/Педагогіка; Освітні, педагогічні науки; Педагогіка вищої школи; магістр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання 1
		Семестр 1-ий
		Лекції 16 год.
		Практичні (семінарські) 24 год.
		Лабораторні - год.
		Індивідуальні ___ - ___ год.
ІНДЗ: <u>немає</u>	Самостійна робота 72 год.	
	Консультації 8 год.	
	Форма контролю: залік	

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

В умовах реформування вищої освіти в Україні пріоритетна увага повинна надаватися підготовці нової генерації педагогічних і науково-педагогічних кадрів – національної еліти, яка здатна оволодіти новою освітньо-світоглядною парадигмою національно-державного творення, гуманного вознесіння самоцінної особистості вихованця. Однією з передумов вирішення цього надзвичайно важливого і складного завдання є підвищення рівня психологічної культури, зокрема, шляхом покращання психолого-педагогічної підготовки майбутніх викладачів вищої школи.

Навчально-виховний процес у вищій школі вимагає ґрунтовного психолого-педагогічного забезпечення, високої психологічної і педагогічної культури викладацького складу. Важливою проблемою є розробка ефективних методик викладання у вищій школі. Особливої ваги набирають психологічні знання в процесі переорієнтації навчання з підходу, центрованого на викладачеві, до підходу, центральною фігурою якого стає студент, який навчається, актуалізуючи свій досвід, використовуючи знання колег, допомогу викладача, найновішу літературу, постійно вправляючись практично.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

При оволодінні змістом програми навчальної дисципліни студенти повинні набути вмінь вирішувати психологічні проблеми й завдання та оволодіти головними компетенціями для забезпечення ефективної професійної діяльності.

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

- психологічній структурі і компонентах діяльності студентів і викладачів;
- закономірностях і властивостях пізнавальних емоційно-вольових процесів;

- вікових особливостях розвитку студентів;
- структурі і розвитку особистості та її індивідуальних особливостях;
- основних механізмах ефективного спілкування;
- психологічних основах формування у студентів професійних знань та навичок, соціально-психологічних процесах у студентських групах
- психологічних проблемах закладу вищої освіти як соціальної організації, психологічних факторах педагогічної та наукової діяльності викладачів та їхньої успішної кар'єри
- теорії сучасної психології, що дають можливість розробляти і впроваджувати ефективні методики викладання.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 2

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Лабор.	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1. Психологія вищої школи як наука						
Тема 1. Психологія вищої школи, її предмет психології, завдання та методи	13	2	2		8	1
Тема 2. Психологія особистості та діяльності викладача ЗВО	15	2	2		10	1
Тема 3. Психологічні дослідження у вищій школі	13	2	2		8	1
Тема 4. Психологічні чинники управління педагогічним процесом у вищій школі	15	2	2		10	1
Разом за модулем 1	56	8	8		36	4
Змістовий модуль 2. Соціально-психологічна сфера студента						
Тема 5. Психологія особистості студента	17	2	4		10	1
Тема 6. Психологія студентської групи	17	2	4		10	1
Тема 7. Педагогічне спілкування у вищій школі	15	2	4		8	1
Тема 8. Педагогічний конфлікт: його психологічне підґрунтя та шляхи вирішення	15	2	4		8	1
Разом за модулем 2	64	8	16		36	4
Всього годин:	120	16	24		72	8

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Болонський процес та актуальні психологічні проблеми сучасної вищої освіти в Україні.
2. Метод аналізу продуктів діяльності.
3. Особливості формування питань у соціально-психологічному дослідженні проблем у вищій школі.
4. Види тестового контролю знань: тесті попереднього контролю, проміжного та загального контролю.

5. Система навчальних елементів: поняття, явища, відношення, алгоритми.
6. Технології конструювання тестів об'єктивного контролю знань рівня освітньо-професійної підготовки фахівців.
7. Технологія психометричного аналізу тестів та тестових завдань.
8. Когнітивна сфера та особливості її розвитку у юнацькому та дорослому періоді.
9. Психологія пізнавальної діяльності студентів.
10. Психологічні умови підвищення успішності навчання у ЗВО.
11. Життєвий шлях та освіта.
12. Мотивація навчання.
13. Психологічні основи формування творчої особистості в вищій школі.
14. Викладач вищої школи і проблеми його професійного росту.
15. Групова динаміка у студентському колективі та активні методи навчання.
16. Девіантна поведінка у молодіжному середовищі.
17. Психологічні особливості взаємовідносин викладача та студента.
18. Невербальні засоби спілкування.
19. Стиль управління та його психологічна ефективність.
20. Сучасні технології навчання та їхні психологічні особливості (дистанційне навчання, тренінги).

6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Таблиця 3

Поточний контроль (маx = 40 балів)								Модульний контроль (маx = 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1				Модуль 2				МКР 1	МКР 2	
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2						
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	30	30	100
5	5	5	5	5	5	5	5			

Шкала оцінювання

Таблиця 4

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
	до заліку
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 - 81	
67 -74	
60 - 66	
1 – 59	Незараховано (з можливістю повторного складання)

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Акопов Г.В. Социальная психология образования. / Акопов Г.В. - М.: Московский психолого-социальный институт: Флинта, 2010. – 296 с.
2. Барабанова В.В. Представления студентов о будущем как аспект их личностного и профессионального самоопределения / Барабанова В.В., Зеленова М.Е. // Психологическая наука и образование. - 2012. - №2. - С. 28-41.

3. Бех І.Д. Принципи сучасної освіти/ І.Д.Бех // Педагогіка і психологія: Вісник АПН України. – 2005. – №4. – С.5-27.
4. Бібік Н. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування / Н. Бібік // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. – К.: К.І.С., 2004. – С. 47-53.
5. Боришевський М. Й. Духовні цінності як детермінанта розвитку й саморозвитку особистості / М. Й. Боришевський // Педагогіка і психологія. - 2008. - № 2. - С. 49-57.
6. Буланова-Топоркова М.В. Педагогика и психология высшей школы: Учебное пособие/ М.В.Буланова-Топоркова, А.В.Духовнева, Л.Д.Столяренко.- 2-е изд., доп. и перераб.- Ростов н/Д: Феникс, 2002.- 544 с.
7. Булах І.С. Психологічні аспекти міжособистісної взаємодії викладачів і студентів: Навчально-методичний посібник. / Булах І.С., Долинська Л.В. - К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2002. - 114с.
8. Введенский В. Моделирование профессиональной компетентности педагога / Введенский В. // Педагогика. – 2003. – № 10. – С. 51-55.
9. Винославська О.В. Психологічні особливості студентської групи. / Винославська О.В. //Практична психологія та соціальна робота. - №7. – 2005. – С.65-70.
10. Вікова та педагогічна психологія: Навчальний посібник / О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. - К.: Просвіта, 2001. - 416с.
11. Гарбер И.Е. Метод и технология в психологии / Гарбер И.Е. // Психология в вузе. – 2005. – №3. – С.80-94.
12. Гатальская Г. Психологическая служба ВУЗа. / Г.Гатальская, А.Крыленко. – Минск, 2000.
13. Гришина Н.В. Психология конфликта. / Гришина Н.В. - Санкт-Петербург, 2009 . – 302 с.
14. Губенко О. В. Психологічні особливості популяризації здорового способу життя у вищих навчальних закладах / О. В. Губенко // Практ. психологія та соц. робота. - 2009. - № 11. - С. 35-41.
15. Дьяченко М. Психология высшей школы. / М.Дьяченко, Л.Кандыбович. – Минск, Тесей, 2003.
16. Жоголева О. Р. Современный процесс социализации студенческой молодежи / О. Р. Жоголева // Социально-экономические проблемы трансформационной экономики. Сборник материалов. – Тюмень: Изд-во „Вектор Бук”, 2006. – В. 3. – С. 217-220.
17. Загальна психологія. / За загальною редакцією академіка С.Д. Максименка. Підручник. – 2-ге вид., переробл. і доп. – Вінниця: Нова Книга, 2004. – 704 с.
18. Карамушка Л.М. Психологія управління закладами середньої освіти. / Карамушка Л.М – К., Ніка-Центр, 2000.
19. Кон И. Психология ранней юности. / Кон И. – М., МГУ, 1989.
20. Кремень М. Математические методы в научных исследованиях. / Кремень М. - Минск, 2008.
21. Криволапчук В. О. Вплив керівника на особистісні трансформації працівників органів внутрішніх справ [Текст] / В. О. Криволапчук // Вісник Академії управління МВС. – 2009. – № 3. – С. 156–164.
22. Криволапчук В. О. Напрями профілактики випадків адиктивної поведінки серед персоналу ОВС [Текст] / В. О. Криволапчук // Південноукраїнський правничий часопис. – 2009. – № 1. – С. 270–272.
23. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: Навч. посібник / О.В. Крушельницька. - К.: Кондор, 2003. - 192 с.
24. Крюкова Д.Ф. Психологічні та педагогічні проблеми професійноособистісного розвитку молоді./ Крюкова Д.Ф. // Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи: Матеріали II міжн. наук.-практ. конф. – Хмельницький: ТУП. – 2003. – С.74-83.

25. Кудерміна О.І. Психологія особи як суб'єкта правоохоронної діяльності / Кудерміна О.І. – Монографія. Чернівці: Наші книги, 2012. – 415 с.
26. Кузовлев В.П. Преподавание в вузе: наука и искусство. / Кузовлев В.П. – М., Педагогика, 2009.
27. Кузьмінський А.І. Педагогіка. Підручник. / Кузьмінський А.І. Омеляненко В.Л. – К.: Знання, 2007. – 447 с.
28. Ложкин Г.В. Практическая психология конфликта. / Ложкин Г.В. - К., 2007. – 211с.
29. Максименко С.Д. Загальна психологія: Навч. посібник. / Максименко С.Д., Соловієнко В.О. – К., 2000.
30. Малкова Т.М. Психологія вищої освіти. / Т.М.Малкова. – К., НАВСУ, 2005.
31. Маркова А.К. Психология профессионализма. / Маркова А.К. – М.: 1996. – 308с.
32. Меланьина А.А. Референтные отношения в группе как фактор организационных изменений. / Меланьина А.А. // Вопросы психологии. - №3, 2005. - 70- 83с.
33. Мороз О. Г. Педагогіка і психологія вищої школи: Навчальний посібник для молодих викладачів, аспірантів і майбутніх магістрів / О. Г. Мороз, О. С. Падалка, В. І. Юрченко. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2003. – 267 с.
34. Мороз О.Г. Педагогіка і психологія вищої школи: Навч. посібник. / Мороз О.Г., Падалка О.С., Юрченко В.І. - К.: НПУ, 2003. - 267с.
35. Основи психології / За ред. О.Киричука та В.Роменця. – К., Либідь, 1996.
36. Подоляк Л. Психологія вищої школи. / Л.Подоляк, В.Юрченко. – К., Каравела, 2009.
37. Подоляк Л. Г. Психологія вищої школи: Навчальний посібник для магістрів і аспірантів. / Подоляк Л. Г., Юрченко В. І. – К.: ТОВ «Філ-студія», 2006. – 320с.
38. Подоляк Л.Г. Психологічна підготовка майбутнього викладача як передумова гуманізації і демократизації вищої освіти / Л.Г.Подоляк, В.І.Юрченко // Освіта і управління. – 2006. – т.9. – №3-4. – С.99-107
39. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Підручник. 2-е вид. / Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. – К.: Каравела, 2008. – 352с.
40. Почебут Л.Г., Чикер В.А. Организационная социальная психология – СПб 2000. – С.155-178.
41. Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация: Пер. с англ. / Дж. Равен. – М.: Когито-Центр, 2002. – 396 с.
42. Савчин М.В. Вікова психологія: Навчальний посібник. / Савчин М.В., Василенко Л.П. - К.: Академвидав, 2005. - 360с.
43. Семенова І. Основи психології і педагогіки. / Семенова І., Р.Гурін, Т.Осіпова. – К., Знання, 2006.
44. Смирнов С.Д. Методологический плюрализм и предмет психологии. / Смирнов С.Д. // Вопросы психологии. – 2005. – №4. – С.3-8.
45. Смирнов С.Д. Педагогика и психология высшего образования: от деятельности к личности. / Смирнов С.Д. – М., Академия, 2008.
46. Смирнов С.Д. Педагогика и психология высшего образования: от деятельности к личности: Учеб. Пособие / С.Д. Смирнов. – М.: Академия, 2005. – 400 с.
47. Стоунс Э. Психопедагогика. / Стоунс Э. – М., Педагогика, 1984.
48. Толстых Н. Н. Формирование личности как становление субъекта развития / Н. Н. Толстых // Вопр. психологии. - 2008. - № 5. - С. 134-140.
49. Хоменко А. Вчинкова діяльність і діалогічне спілкування як чинники гуманізації процесу виховання / А. Хоменко // Зб. наук. пр. Полтав. держ. пед. ун-ту ім. В. Г. Короленка. - 2008. - Вип. 6 : Пед. науки. - С. 39- 48.
50. Юсупова Н. О. Міжособистісні стосунки студентів в аспекті віртуальної взаємодії / Н. О. Юсупова // Практ. психологія та соц. робота. - 2009. - № 4. - С. 78-80.
51. Якиманская И.С. Разработка технологии личностно-ориентированного обучения. / Якиманская И.С. // Вопросы психологии. – М., 1995. - №2. - С.31-42.

8. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Предмет психології вищої школи як науки, її завдання.
2. Міждисциплінарні зв'язки психології вищої школи.
3. Функції та принципи здійснення викладачем психологічного дослідження.
4. Методологія психологічного дослідження.
5. Характеристика етичних принципів дослідника.
6. Типові особливості фізичного та фізіологічного розвитку періоду студентства.
7. Ознаки досягнення інтелектуальної та особистісної зрілості в студентському віці.
8. Характеристика потребової сфери студентської молоді.
9. Становлення Я-концепції майбутнього фахівця.
10. Формування ідентичності особистості студентського віку.
11. Характеристика типових криз особистості студентського періоду.
12. Детермінація та ознаки криз професійного навчання.
13. Механізми та результати соціалізації студента.
14. Етапи соціалізації особистості студентського періоду.
15. Форми адаптації першокурсників до умов навчання у ЗВО.
16. Типи та чинники адаптації студентів до навчання у ЗВО.
17. Типологія сучасних студентів: альтернативні підходи.
18. Ознаки навчально-професійної діяльності як провідної для періоду студентства.
19. Типові шляхи професіоналізації студентів.
20. Напрями професіоналізації особистості студентів.
21. Формування професійної спрямованості в студентському періоді.
22. Формування фахової компетентності в студентському періоді.
23. Роль самовиховання у професійному зростанні студента.
24. Особливості навчально-професійної діяльності студента.
25. Типові чинники обмежень інтелектуальних функцій студентів.
26. Типова мотивація професійного вибору юнацтва та її вплив на мотиви учіння студентів.
27. Типологія мотивів учіння студентів.
28. Формування професійних мотивів навчання студентів.
29. Психолого-педагогічні умови формування професійної мотивації навчання студентів.
30. Розвиток пізнавальної самостійності студентів.
31. Психологічні бар'єри самостійної навчальної діяльності студентів.
32. Розвиток творчого потенціалу студентів.
33. Чинники і показники успішності навчально-професійної діяльності студентів.
34. Типові причини неуспішності навчально-професійної діяльності студента.
35. Шляхи усунення неуспішності навчально-пізнавальної діяльності студента.
36. Поняття студентської групи, її психологічні особливості.
37. Структура студентської академічної групи.
38. Стадії становлення структури студентської групи.
39. Ознаки та функції студентського колективу як стадії розвитку академічної групи.
40. Чинники та види конфліктів у студентській академічній групі.
41. Типові проблеми управління студентською академічною групою.
42. Лідерство як механізм інтеграції студентської групи.
43. Функції та умови студентського самоврядування.
44. Структура науково-педагогічної діяльності викладача.
45. Поняття професіоналізму діяльності та особистості викладача.
46. Критерії педагогічної майстерності сучасного викладача.
47. Особливості педагогічної творчості сучасного викладача.
48. Педагогічні здібності викладача вищої школи.
49. Психологічна компетентність викладача вищої школи.
50. Індивідуальний стиль професійної діяльності викладача вищої школи.

51. Зміст і різновиди професійно-педагогічної діяльності викладача вищої школи.
52. Імідж та педагогічні цінності сучасного викладача вищої школи.
53. Чинники авторитету сучасного викладача.
54. Типологія сучасних викладачів.
55. Функції педагогічного управління навчальним процесом у вищій школі.
56. Функції педагогічного контролю та оцінки навчальної діяльності студента.
57. Мета і зміст виховання студентів у ЗВО.
58. Психологічні механізми, критерії та етапи розвитку моральної свідомості особистості.
59. Характеристика основних напрямів реалізації функцій виховання студентів.
60. Соціальний і психологічний зміст професійно-педагогічного спілкування.
61. Завдання професійно-педагогічного спілкування викладача зі студентами.
62. Функції професійно-педагогічного спілкування викладача зі студентами.
63. Компоненти структури педагогічних взаємин викладача зі студентами.
64. Рівні сформованості педагогічних взаємин викладача та студентів.
65. Засоби оптимізації педагогічного спілкування викладача зі студентами.
66. Аспекти комунікативної педагогічної позиції викладача.
67. Класифікація типових стилів педагогічного спілкування викладача зі студентами.
68. Суперечності педагогічної взаємодії викладач зі студентами.
69. Типові бар'єри педагогічної взаємодії викладача та студентів.
70. Причини бар'єрів педагогічної взаємодії викладача та студентів.
71. Характеристика діалогічного спілкування викладача та студентів.
72. Функції та типи конфлікту між викладачем і студентом.
73. Ознаки та стадії розвитку педагогічного конфлікту у ЗВО.
74. Стратегії вирішення педагогічного конфлікту викладача і студента.
75. Профілактика та корекція конфліктів педагогічної взаємодії у ЗВО.